

Institutt for lærerutdanning og skoleforskning

Læreren i en digital framtid

Hva vet vi om lærerens digitale kompetanse og hvordan kan vi støtte og videreutvikle denne kompetansen?

Professor Gréta Björk Guðmundsdóttir
Nordic Teachers Conference

Oslo 7. - 8. september 2022

UNIVERSITETET
I OSLO

Foto Marvin Meyer på Unsplash

KVENNASKÓLINN Í REYKJAVÍK

UNIVERSITETET
I OSLO

Bilde: Jóhann Heiðar Árnason

Rammeverk for digital kompetanse

RAMMEVERK

for grunnleggende ferdigheter

Til bruk for læreplangrupper oppnevnt av Utdanningsdirektoratet

- å bruke og forstå
- å finne og behandle
- å produsere og bearbeide
- å kommunisere og samhandle
- å utøve digital dømmekraft

Fag og grunnleggende ferdigheter

Endring og utvikling

Skolen i samfunnet

Lærerens PFDK

Samhandling og kommunikasjon

Etikk

Ledelse av læringsprosesser

Pedagogikk og fagdidaktikk

Forskjeller i skolen

Digitale skiller

Monitor 2011

Skolens digitale tilstand

Gunstein Egeberg
Gréta Björk Guðmundsdóttir
Ove Edvard Hatlevik
Geir Ottestad
Jørund Høie Skaug
Karoline Tømte

MONITOR 2012

Elever skal synes.
Hvordan kan IKT utvikle
kompetanse i skolen?

Dina Dalaaker
Gunstein Egeberg
Gréta Björk Guðmundsdóttir
Vibeke Guttersgaard
Ove Edvard Hatlevik
Geir Ottestad
Siri Tønness Ullsøen Pettersen
Karoline Tømte
Jørund Høie Skaug

SENTER
FOR IKT I
UTDANNINGEN

Monitor skole 2013

Om digital kompetanse og erfaringer
med bruk av IKT i skolen

Ove Edvard Hatlevik
Gunstein Egeberg
Gréta Björk Guðmundsdóttir
Marit Loftsgården
Massimo Loi

SENTER
FOR IKT I
UTDANNINGEN
www.iktsenteret.no

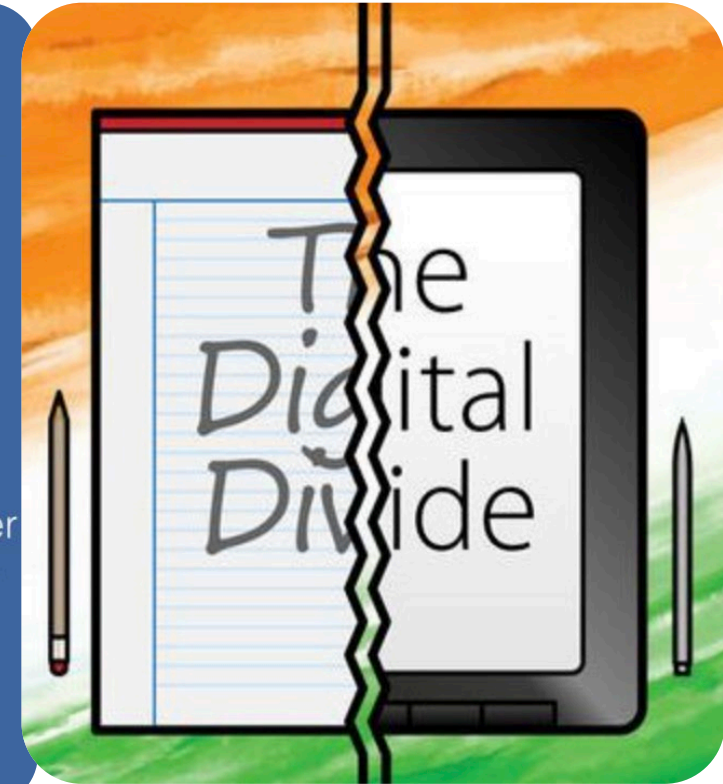
Læring fo

Ove Edvard Hatlevik &
Inger Thronsen (red.)

LÆRING AV IKT

Elevenes digitale ferdigheter
og bruk av IKT i ICILS 2013

UNIVERSITETSFORLAGET

Fra visjonære ildsjeler til 1:1 satsing

*«De [elevene] får digital kompetanse undervisning i hver time fordi alt er på PC i dag»
(EDUCATE prosjektet: lærer S50)*

Lærerstudenters profesjonsfaglige digitale kompetanse (PfDK)

UNIVERSITETET
I OSLO

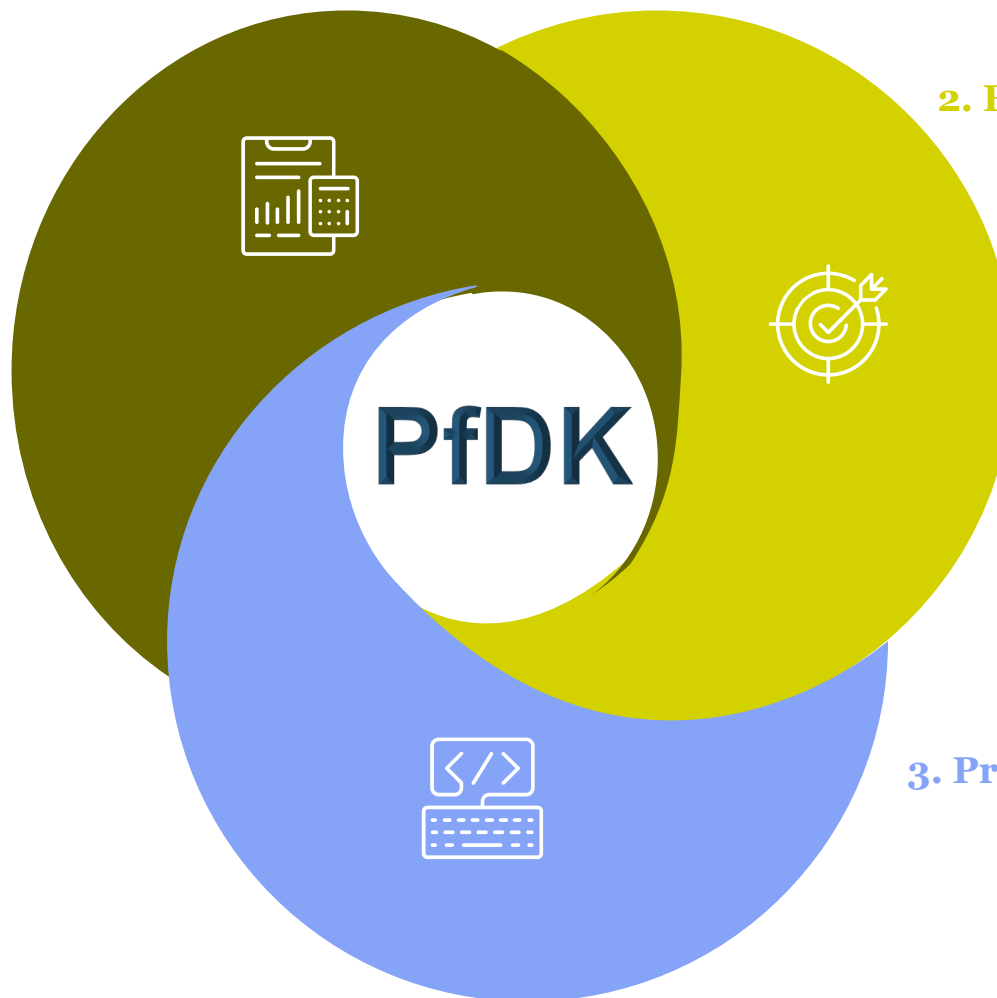
Gudmundsdottir, G.B., Loftsgarden, M. & Ottestad, G. (2014). *Nyutdannede lærere: Profesjonsfaglig digital kompetanse og erfaringer med IKT i lærerutdanningen*. Oslo: Senter for IKT i utdanningen.

Gudmundsdottir, G.B. & Hatlevik, O.E. (2018). Newly qualified teachers' professional digital competence: implications for teacher education. *European Journal of Teacher Education*. Vol. 41(2) pp. 2014–231 doi: 10.1080/02619768.2017.1416085

Gudmundsdottir, G. B., & Hatlevik, O. E. (2020). "I just Google it" - Developing professional digital competence and preparing student teachers to exercise responsible ICT use. *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, 4(3-4), 39–55. <https://doi.org/10.7577/njcie.3752>

Profesjonsfaglig digital kompetanse (PfDK)

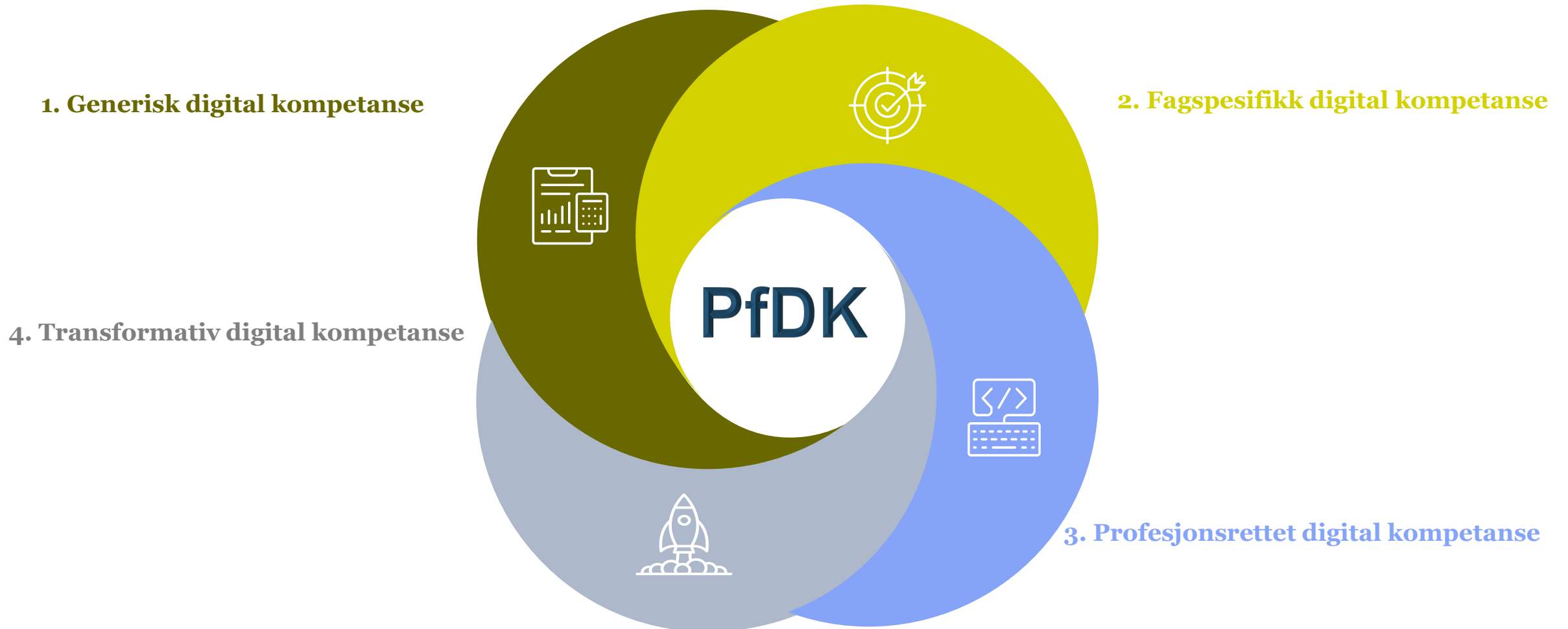
1. Generisk digital kompetanse

2. Fagspesifikk digital kompetanse

3. Profesjonsrettet digital kompetanse

PfDK – Endringsvilje og agens

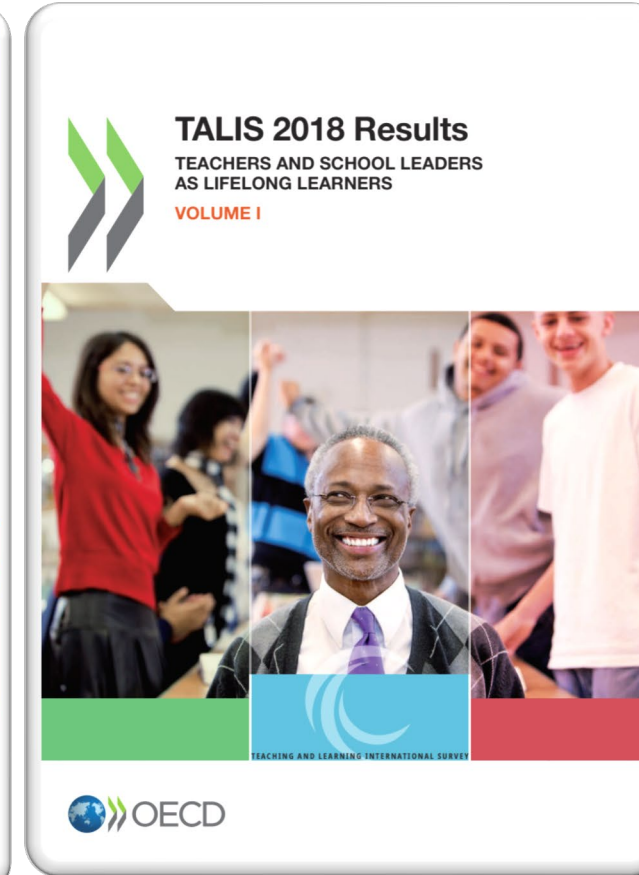
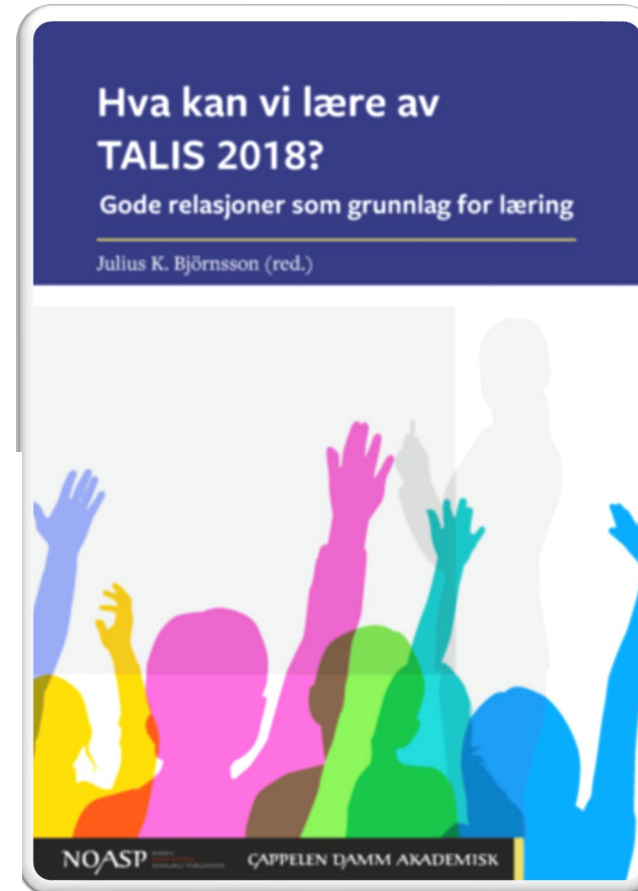

Hvor forberedt er nordiske lærere på bruken av digital teknologi i undervisning?

Danmark	40 %
Finland	21 %
Island	26 %
Norge	36 %
Sverige	37 %
OECD gjennomsnitt	43 %

Prosentandel nordiske lærere som svarer de er **veldig godt eller godt** forberedt

Behov for kompetanseheving

knyttet til bruk av digital teknologi i undervisning

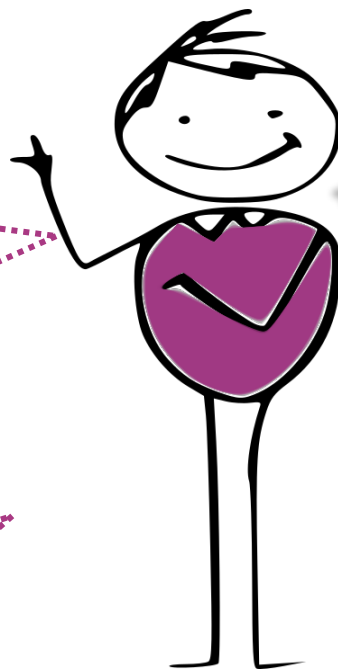
	Ikke noe behov	Litt behov	Et visst behov	Stort behov
Danmark	22	35	32	11
Finland	9	27	45	19
Island	9	21	49	21
Norge	10	20	48	22
Sverige	15	26	37	22

(Gudmundsdottir & Björnsson, 2021)

«...både etablerte og nyutdannede lærere [er] blitt mer eller mindre **overlatt til seg selv** for å tilegne seg kompetansen de utdanningspolitiske myndighetene fremhever betydningen av» (Klausen 2020, s.318)

EDUCATE: Evaluering av Fagfornyelsen

Noen lærerstemmer

...**hvordan man bruker** de ulike verktøyene som er tilgjengelige digitalt og at man klarer å **navigere i jungelen** av muligheter og begrensninger innenfor de ulike ressursene og programmene som ligger der ute
(Lærer S02)

...det **varierer veldig** avhengig av tema men jeg tror jeg kanskje er over gjennomsnittet bevisst på mengde. Jeg er **ikke** sånn **utelukket positiv** til digitalisering og i hvert fall ikke hel digitalisering (Lærer S53)

Mye av den digitale kompetansen som jeg har og som jeg har merket at de [elevene] ikke har, er mer forståelse **hvordan ting fungerer** på PC-en...
...bare ting som å lagre ting lokalt da skjønner de ikke hva jeg mener....
(Lærer S53)

Jeg føler at mine [elever] begynner å bli bedre og bedre både dette med å lage presentasjoner, å **programmere** i Python, å **strukturere tekster** ikke sant, det er sånn ting som vi prøver også ikke minst dette med å være **kritiske** mot det de finner da, **men vi er ikke i mål**. Jeg synes jo det [digital kompetanse] er kjempegøy, så for meg er det egentlig ikke en utfordring. Det er gøy å få dem [elevene] til å bli bedre på det så de pleier å bli ganske gode **...fordi jeg pusher på** og jeg gjør ganske mye med dette her da
(Lærer S50)

Den tosidige kompetansen

Utvikling av **elevers** digitale kompetanse i læringsarbeidet

Lærerens egen kompetanseutvikling og bruk i undervisning og profesjonsutøvelsen

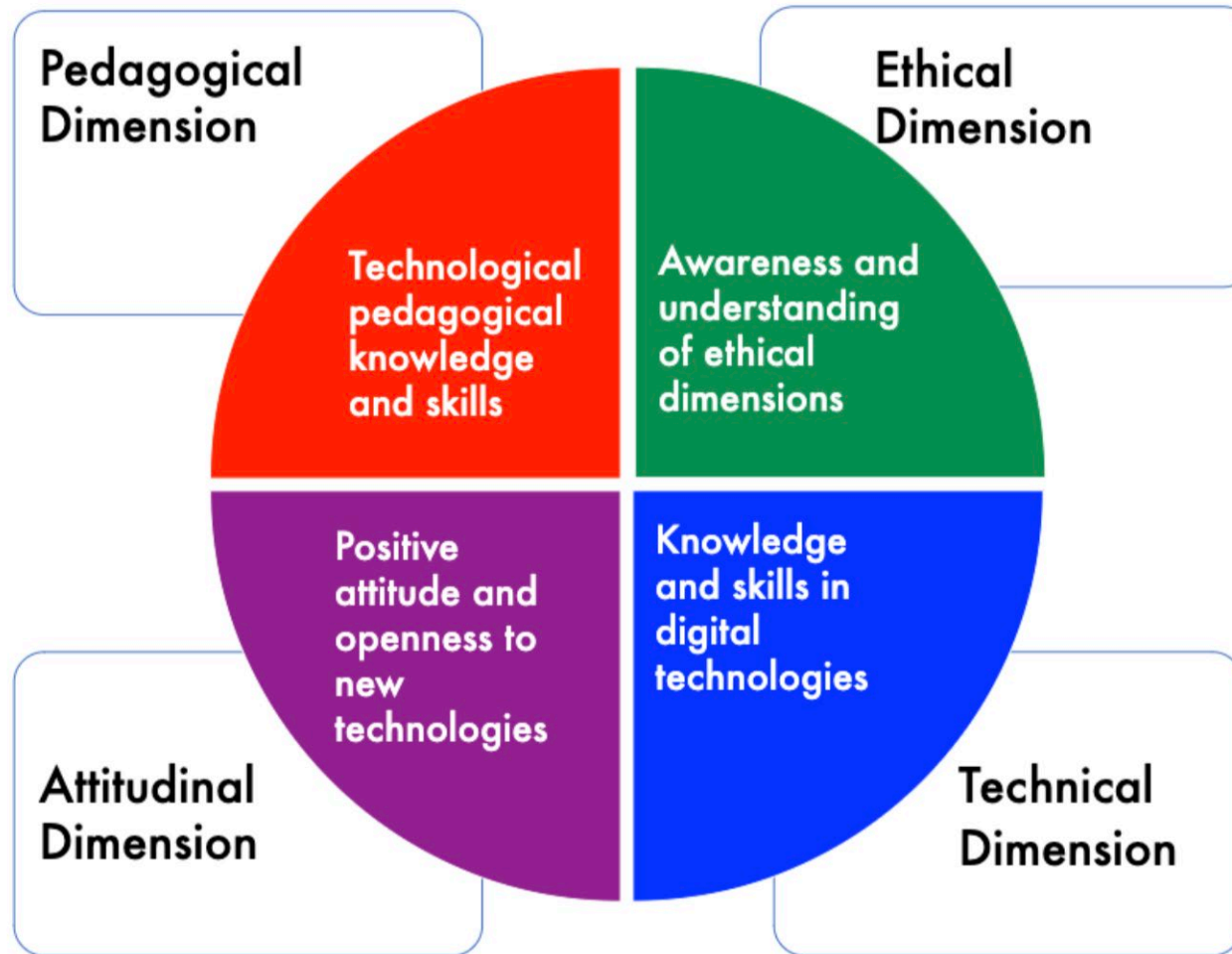
Digital dømmekraft

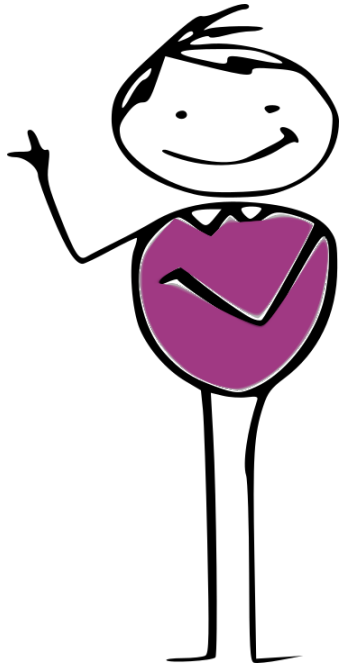
Foto: <https://pixabay.com/illustrations/questions-wooden-fence-ask-writing-2245264/>

Etiske, juridiske og sosiale sider ved å bruke nettet

PEAT - modellen

Elevenes livsmestring

[Lærerne] tenker mer sånn at de [elevene] blir mobbet **på skolen og sånt**, og det er litt dumt, for det er veldig mange som blir liksom utestengt og mobbet på sosiale medier, men det skjønner ofte ikke lærerne...(Åse 12 år)

TRIO – teachers' readiness online

Gudmundsdottir, G.B. & Hathaway, D. (2020). "We Always Make It Work": Teachers' Agency in the Time of Crisis. *Journal of Information Technology and Teacher Education*. 28(2), s. 239–250.

«Jeg føler meg ekstremt uforberedt, og opplever å ble kastet inn i noe ukjent»

The Digital Generation — www.DigiGen.eu

DigiGen working paper

The younger generation's views on how their education is preparing them for the digital age against the background of COVID-19

Birgit Eickelmann, Monica Barbovschi, Gianna Casamassima, Kerstin Drossel, Greta Björk Gudmundsdottir, Halla Bjork Holmarsdottir, Aggeliki Kazani, Louise Mifsud, Dimitris Parsanoglou, Sonja Port, Merike Sisask, Maria Symeonaki, Gertha Teidla-Kunitsõn

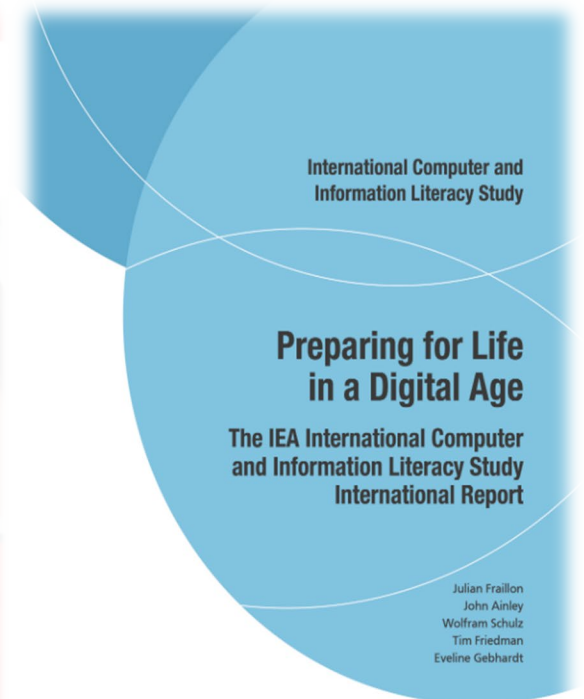
This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 870548.

Internasjonale studier - *ICILS*

Elevenes digitale kompetanse

I 2013 manglet 1 av 4 elever grunnleggende digital kompetanse jf. kompetansemålene i norsk skole

Norden baner vei

**UNLOCKING MINDS.
EMPOWERING FUTURES.**

4 GOD
UTDANNING

10 MINDRE
ULIKHET

Oppsummering

1. Store forskjeller og variasjon
2. (Profesjonsfaglig) digital kompetanse
3. Læreres kompetansebehov
4. Transformativ digital kompetanse
5. Digital dømmekraft og digital livsmestring